

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
15 augustus 2005

Ons kenmerk
VO/BenB/2005/34984

Uw brief van

Onderwerp
Pisa onderzoek

Tijdens het wetgevingsoverleg over het onderwijsverslag op 15 juni 2005 heb ik toegezegd de Kamer te informeren over de verschillen tussen het Nederlandstalige rapport van het CITO en het Engelstalige rapport van de OESO over de uitkomsten van de PISA meting 2003.

Mevrouw Vergeer wees er op dat kinderen uit lagere sociale milieus en migrantenmilieus opvallend minder presteren dan elders en dat er in Nederland sprake is van grote verschillen tussen scholen, samenhangend met het feit dat achterstandskinderen bij elkaar op school zitten. Mevrouw Vergeer wil weten waarom deze gegevens wel in het OESO rapport staan en niet in het CITO rapport voorkomen. Ik ga in dit antwoord eerst in op de verschillen in opzet tussen het CITO rapport en het OESO rapport en geef daarna enige resultaten over de achterstanden van leerlingen.

Het rapport van het CITO is geen vertaling of samenvatting van het OESO rapport, maar een eigenstandige Nederlandse rapportage, die tegelijkertijd is uitgebracht met de internationale rapportage van de OESO (6 december 2004).

Het Nederlandse rapport bevat naast een uiteenzetting van de achtergronden en de opzet van het onderzoek de belangrijkste uitkomsten van de meting, namelijk de scores van de landen op de vaardigheidsgebieden wiskunde, lezen, science en probleemoplossen. Wiskunde is in 2003 het meest uitvoerig getest en er wordt gerapporteerd over scores in verschillende wiskundedomeinen. Deze gegevens in het Nederlandse rapport zijn identiek aan die uit het internationale rapport.

Het Nederlandse rapport gaat voorts in op de scores van de leerlingen van de verschillende Nederlandse opleidingstypen en op de relatie van testuitkomsten met kenmerken van leerlingen, zoals jongens/meisjes, gesproken thuistaal, land van herkomst (allochtoon-autochtoon) en beroeps- en opleidingsniveau van ouders. Deels worden deze relaties ook weergegeven per opleidingstype. Een hoofdstuk gaat over interesse in het vak wiskunde, motivatie, schoolwelbevinden en relaties met leraren.

Het uitbrengen van dit rapport heeft tot doel om gelijktijdig met de internationale Engelstalige rapportage een Nederlands rapport ter beschikking te hebben ter verspreiding naar belangstellenden.

Het internationale rapport gaat niet in op verschillen tussen opleidingstypen binnen landen. De relaties tussen leerlingkenmerken en testresultaten worden wel vergelijkenderwijs weergegeven voor de verschillende landen.

Ook behandelt het internationale rapport uitkomsten van leerlingvragenlijsten betreffende leerattitudes, motivaties en leerstrategieën en het gaat in op relaties tussen schoolkenmerken en resultaten waaronder verschillen tussen scholen.

Over de achterstanden van leerlingen bevatten beide rapporten dus informatie, maar het CITO rapport bevat niet de verschillen tussen de deelnemende landen. CITO rapporteert uitkomsten van allochtone en autochtone leerlingen in relatie tot de thuis gesproken taal en geeft scores gerelateerd aan het niveau van het beroep en van de opleiding van de ouders. In het algemeen meldt het CITO rapport dat zich in Nederland weinig leerlingen in de laagste vaardigheidsschaal bevinden. Nederlandse scholen slagen er in vergelijking met andere landen goed in om ook minder goed presterende leerlingen basisvaardigheden en basiskennis bij te brengen (CITO rapport blz 17).

De informatie in het OESO rapport over achterstanden is interessanter, omdat de vergelijking tussen landen het mogelijk maakt de relatieve betekenis van de verschillen in te schatten. Wat betreft verschillen tussen allochtone en autochtone leerlingen scoort Nederland als vijfde land waar het gaat om de hoogte van verschillen in wiskundescores tussen deze twee groepen leerlingen (fig. 4.5 blz 172). Wordt echter gekeken naar het niveau waarop allochtone leerlingen scoren, dan blijken allochtone leerlingen in Nederland het beter te doen dan die in landen met een vergelijkbare samenstelling van de groep immigranten. Dat geldt dus niet voor landen als Australië en Nieuw Zeeland. Daar behoren bijvoorbeeld Nederlanders tot de allochtonen (figuur 4.2, blz 168).

In alle landen is er een samenhang tussen sociaal-economische achtergrond van leerlingen en hun prestaties. Nederland behoort bijvoorbeeld samen met Frankrijk, Zweden en Denemarken tot de groep landen die bovengemiddeld scoort en waar het effect van sociaal economische achtergrond op de prestaties niet significant hoger is dan het OESO gemiddelde (figuur 4.9, blz 179)

De zinsnede op blz 184 `Belgium, the Czech Republic and the Netherlands are examples of countries characterised by high performance levels but in which performance is comparatively strongly related to socio-economic background` is op zich wel juist, maar alleen voor België geldt dat de relatie met sociaal economische achtergronden statistisch hoger ligt dan het OESO gemiddelde.

Wat betreft de scores voor `Reading` wordt op blz 282 Nederland met bijvoorbeeld Finland, Korea, Canada, Denemarken en Ierland genoemd als landen met minder grote `performance gaps` tussen hoog en laag scorende leerlingen.

De verschillen in prestaties tussen scholen in Nederland zijn groot. Dat ligt zowel aan de formele structuur van ons voortgezet onderwijs (het meest gedifferentieerd ter wereld) als aan de steekproeftrekking bij PISA. Zo is een brede scholengemeenschap niet beschouwd als één school maar als twee scholen: een met VMBO en een met HAVO/VWO.

Er is ook een sterke samenhang tussen de sociaal-economische achtergrond van leerlingen die een school bezoeken en de prestaties van leerlingen op die school. Blijkens figuur 4.11, blz 188, scoort Nederland als derde land na Japan en Liechtenstein op de sterkte van deze samenhang.

De verschillen tussen de CITO rapportage en de OESO rapportage vloeien voort uit de verschillen in opzet. Waar het gaat om relaties van prestaties met leerlingkenmerken, behandelt het CITO de uitkomsten in Nederland, deels uitgesplitst naar opleidingstypen. De OESO rapporteert vergelijkenderwijs tussen landen.

De achterstanden die CITO en de OESO vaststellen tussen verschillende groepen leerlingen rechtvaardigen het om er de nodige aandacht in het onderwijsbeleid aan te schenken. De omvang van de achterstanden in Nederland is behoorlijk, echter het niveau waarop achterstandsl leerlingen hier scoren, is beter dan in andere vergelijkbare landen.

De minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven